

GÖTABIBLIOTEKEN 2013

Götabiblioteken i siffror (2012)

127 890 aktiva låntagare

45 folkbibliotek varav 31 är filialer

3 bokbussar

329 anställda

300 publika datorer

2 944 410 fysiska besök på biblioteken,
i snitt blir det nästan 8 100 per dag

7 643 aktiviteter, varav 4 626 för barn

3 299 220 utlån varav av-medier, e-böcker och
e-musik 591 997

Bokbestånd 1 466 533 tryckta böcker,
varav 490 556 barnböcker

44 361 ljudböcker

31 585 talböcker (ytterligare 90 000 talböcker att
ladda ned via MTM:s katalog)

24 067 musik-cd

18 353 filmer

7 106 e-böcker

7 172 data- och TV-spel

373 prenumerationer på 287 på olika tidningar
(62 utländska)

3 102 prenumerationer på 2 078 olika tidskrifter
(103 utländska)

153 betalda databaser och nättjänster, bl a:
Library Press Display med cirka 2 200 tidningar och
tidskrifter som du kan nå omedelbart. Det är en
webbaserad portal som erbjuder alla, från den
vanliga läsaren till forskaren, material från mer än
92 länder på 48 språk.

Mediearkivet som innehåller artiklar från cirka
300 svenska tryckta dagstidningar, tidskrifter och
affärspress. Nu finns även Östergötlands lokaltid-
ningar med i Mediearkivet! Artiklar i pdf-format
från Östgöta Correspondenten, Norrköpings
Tidningar och Folkbladet finns tillgängliga med
tre dagars fördröjning. Extra Östergötland samma
dag som utgivning.

Alex med biografiska fakta och presentationer
av cirka 5 200 skönlitterära författare, varav cirka
en tredjedel är svenska. Där finns även barn- och
ungdomsförfattare, deckarförfattare, SF-författare
och så kallade populärförfattare.

Götabiblioteken 2013 ges ut av Länsbibliotek Östergötland

Redaktör: Lena Udd

Layout: Rolf A Olsson

Ansvarig utgivare: Kerstin Olsson

Omslagsbild: Vibeke Mathiesen

Tryck: Exakta

ISBN-nummer 978-91-981516-0-2

Länsbibliotek
Östergötland

Vässade och kompetenta

2013 har varit ett intensivt år på Götabiblioteken. Första året med ”ordinarie drift” i Götabibliotekens samverkan och extra mycket kompetensutveckling och inspiration i projektet BESÖK.

Bibliotek är kunskapsintensiva verksamheter. Omvärldsbevakning och framkant är nyckelord. För att göra skillnad i samhällsutvecklingen måste biblioteken ha resurser för nya medier och nya sätt att kommunicera, och personalen måste känna sig trygg i att guida och handleda i ny kunskap, nya medier och ny teknik.

Det här är en demokratifråga. Det framgår tydligt av den nya bibliotekslagens ändamålsparagraf: 2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Chefens främsta uppgift är att ge verktyg för arbete: kompetens, kommunikation, teknik, resurser, ansvar och befogenheter. Och röja vägen från hinder som byråkrati, tidsbrist, orimliga krav, och kortsiktiga lösningar. Och varför nämner jag då det sistnämnda? Jo, därför att nätverk och ökad samverkan i vissa avseenden medför mer krav på byråkrati, gemensamma överenskommelser, som för vissa innebär fler regler, spärrar och hinder. Den gemensamma nyttan av bibliotekens samarbete måste långsiktigt ge högre värde för samhälle och användare än det obehag som regelverk och byråkrati skapar för personalen. Medarbetarna måste kunna påverka så att jobbet flyter bra och samarbetet fungerar.

Kraften till förnyelse finns lagrad i relationer, säger forskaren Ingalill Holmberg vid Handelshögskolan i Stockholm. Och Henrik Kock vid Linköpings universitet lyfter fram några viktiga förutsättningar för lärande på arbetsplatsen, att det man lär har stark koppling till

verksamheten, att man får använda det man lär sig och att man kopplar kompetensutveckling till andra förändringar på arbetsplatsen.

Nu är vi vässade och kompetenta! Med ny innovationskraft kan vi gripa oss an uppdraget att ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”... och göra det ”tillgängligt för alla”.

KERSTIN OLSSON

länsbibliotekarie i Östergötland

Hur ser framtidens bibliotek ut?

FRAMTIDEN

6

FINSPÅNG

Här byggs nya biblioteket, det är klart för inflyttning våren 2014.

8

BESÖK

BESÖK går i mål efter över 100 kurser. Omkring 350 personer har deltagit i utbildningen.

10

LEVNADSÖDEN

Läs om östgötska levnadsöden.

12

BOXHOLM

Här testades hur det känns att byta bibliotek för en dag.

14

VADSTENA

Biblioteket började med meröppet och ökade besöken med mer än 40 procent.

16

MJÖLBY

Meröppet i samarbete med byalaget skapar en öppen mötesplats mitt i Väderstad.

18

SÖDERKÖPING

Samarbete med Kulturskolan och Vetenskaparna sätter fart på barnverksamheten.

20

KINDA

Självtutlåning gör att biblioteket är taggat inför framtiden.

22

34 LINKÖPING

Biblioterapi kan förbättra hälsan

MOTALA

Varje tisdag samlas människor från alla hörn i Motala bibliotek.

24

ÅTVIDABERG

Besök i Nederländerna inspirerade Bibblan-klubb och sagoverkstad.

26

TRANÅS

Från ensamläsning till gemensamma tolkningar. Bokcirklar håller litteraturen levande.

27

E-SERVICEVERKSTÄDER

En ny modell testas i Mjölby.

28

ÖDESHÖG

Lyssnar på låntagarna och satsar på digital delaktighet.

30

VALDEMARSVIK

2013 blev året när verksamheten utvecklades efter de nya lokalerna.

32

LINKÖPING

Tråkiga pelare blev sagoträd och starten på ett stick-café.

33

E-BOKLÅN

När spärren släpper görs den första nedladdningen en minut efter midnatt.

36

NORRKÖPING

Dogge rappade, prestigefyllda priser vanns och hundraåringen firades.

38

Hur ser framtidens

Studieresor till Holland, England, Danmark och Solna/Sundbyberg gav impulser till nya sätt att tänka kring bibliotek i både smått och stort. Hur kommer biblioteken att utvecklas och hur ser framtidens bibliotek ut?

Inom BESÖK-projektet deltog 80 medarbetare i de transnationella studieresorna. Valet av Holland, Danmark och England föll sig naturligt. Bibliotekens roll och uppdrag i samhället liknar det för svenska folkbibliotek. Det finns fantastiska bibliotek som profilerat sig i hur man använder biblioteksrummet för att locka till läsning, som genom intensiv dialog med användarna skapar bibliotek och digitala tjänster utöver det vanliga.

Givande resor

Det märktes på entusiasmen när alla kom hem att resorna varit givande, både själva besöken och erfarenhetsutbytet med reskompisarna.

Det finns en mängd ”reseskildringar” i text och bild på www.projektbesok.se att inspireras av. Några har bildat en arbetsgrupp för att ta tillvara tankar och idéer från resorna för att utveckla biblioteken framåt. Samtidigt fanns en del

svarta moln på bibliotekens himmel. Holland och England har drabbats hårt av den ekonomiska krisen i Europa, vilket också påverkat biblioteken som på flera håll har fått lägga ner bibliotek och minska på verksamheten. I Holland har det politiska läget bidragit till att vissa bibliotek inte längre satsar på litteratur på invandrarspråk. Det ger vissa associationer till Frankrike för några år sedan där Front National krävde att biblioteken skulle plocka bort förhatliga böcker när de fick makt i en kommun.

I Norrköping har man just öppnat ett litet bibliotek med ”förbjudna böcker”. Den nya bibliotekslagen säger att biblioteken ska ha ett brett utbud av medier av god kvalitet för att säkra den fria åsiktsbildningen. Det kan behövas i dessa tider.

Meröppet i Danmark

I Danmark är det ”meröppet” som är trendsättande. Via bibliotekskortet tar man sig in på biblioteket även när det är stängt. På biblioteket i Örestad som har öppet med bemanning mellan 10-18, sker trettio av besöken när biblioteket är stängt. Det visar på behovet av ett ”andra vardagsrum” för arbete, studier, möten, läsro och lån av

bibliotek ut?

medier en större del av dygnet. Även i Vadstena, som är första biblioteket i Östergötland som har ”meröppet”, är det förvånansvärt många som besöker biblioteket när det är ”stängt”.

Vad är sannolikt?

Tage Danielsson säger i sitt berömda tal om Harrisburg: ”Sannolikt va, det betyder väl nåt som är likt sanning. Men riktigt lika sant som sanning är det inte om det är sannolikt.” Så hur ser sannolikt framtidens bibliotek ut? Ja, det är förstås inte nedlagt, inte stängt och det ligger inga påbud om att plocka bort medier. Eller?

Bibliotekens roll i samhället blir allt viktigare och den rollen stärks i den nya bibliotekslagen. Men de snabba svängningarna i ekonomi, politik, globalisering, ny teknik, med mera blir en utmaning för politiken att verkligen satsa på sina bibliotek.

Här och där kommer det att byggas bibliotek med fräsch och inspirerande inredning och med en profil som attraherar. Men framtiden kommer att kräva att det finns en bra infrastruktur med jämlik tillgång till en mångfald medier och tjänster som lockar till läsning, lärande,

skrivande, kulturupplevelser, debatt och möten. Det ska finnas medier och tjänster på svenska och andra språk, inklusive minoritetsspråken, fysiska och digitala.

Det måste fortsatt finnas ett värde i att mötas på biblioteken.

En utmaning

Det blir en utmaning för oss att hålla oss i framkant i den snabba utvecklingen. Välutrustade bibliotek med kunnig personal ska enligt nya bibliotekslagen ”bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning”. De ska ”främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt”. Och ”biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla”. Var och en som arbetar i biblioteket måste konkretisera vad det innebär för det egna arbetet och i samarbete med kollegor och omvärld bygga dagens och morgondagens bibliotek.

KERSTIN OLSSON
länsbibliotekarie i Östergötland

Här byggs nya biblioteket

Vi har just nu förmånen att få vara med när ett nytt bibliotek växer fram. Våra funderingar kretsar mycket kring hur ett modernt bibliotek ser ut, och vad det egentligen är? Ska det finnas fysiska böcker i det moderna biblioteket? Vilken teknik ska finnas idag, i morgon och i övermorgon?

Detta är bara några av alla de frågor som finns i huvudet på bibliotekspersonalen i Finspång just nu och risken finns att det blir mer frågor ju närmare invigning vi kommer. En del frågor kommer vi väl att svara på vartefter men nya dyker upp hela tiden.

Sommaren 2014

Vi kommer att flytta in i vårt nya bibliotek någon gång under sommaren 2014. I samma byggnad som biblioteket kommer det att finnas en

gymnasieskola så biblioteket kommer också att vara gymnasiebibliotek för deras elever. Gymnasieskolan är en friskola som heter Curt Nicolini gymnasiet och som i huvudsak har tekniska utbildningar. Skolan är icke vinstdrivande och ägs av några av ortens industrier och kommunen.

Flöde av idéer

Projektet med det nya huset påbörjades för många år sedan och biblioteket har varit inblandat på ett eller annat sätt under hela processen. Det startade med att gymnasieskolan letade nya och större lokaler och ville då gärna bygga nytt. De fick ja av sina ägare och platsen bestämdes. Eftersom platsen är en av det centrala Finspångs absolut bästa ställe kommunen kravet att huset också skulle innehålla någon mer allmän kommunal verksamhet, och valet föll

då på biblioteket. Efter det beslutet kopplades bibliotekschefen in för att fortsätta arbetet med planeringen tillsammans med skolan. I det här läget hade vi dock inga politiska beslut om att biblioteket skulle få nya lokaler i det nya huset. Vi upptäckte ganska snart att det fanns goda förutsättningar för framtida samarbeten och vilda idéer flödade från båda håll om hur ett modernt bibliotek respektive skola ser ut.

Det som kom att bli våra ledord var samarbete, nytänkande och kreativitet. Vi vill bygga ett hus för alla Finspångsbor och naturligtvis för eleverna på skolan. Det ska vara ett öppet hus där nästan hela huset är åtkomligt för allmänheten, undantagen är vissa kemilabb och skolans tunga verkstad. Vi har också tankar om långtgående samarbete i verksamheterna. Exempel på detta kan vara att biblioteket skulle

Ska det finnas fysiska böcker i det moderna biblioteket? Vilken teknik ska finnas idag, i morgon

och i övermorgon?

Finnspongs nya bibliotek är klart för inflyttning någon gång under sommaren 2014.

kunna låna ut verktyg och tillgång till verkstad, att vi kan "låna" elever för att jobba med den digitala klyftan – kanske en laptop-doktor för allmänheten, att vi får möjlighet att använda skolans lokaler och teknik med mera.

Ytor och "mutterhav"

Vi kommer också att ha en del gemensamma ytor i huset som vi

har möjlighet att göra något spännande av. Den största av dessa är den rotunda som är entrén till huset och tillika trapphus. Här har vi planer på utställningsytor, scenmöjligheter för bland annat presentationer av elevarbeten, tävlingar. Det finns ett utrymme som jag ibland lite slarvigt kallar för "gymnasiebiblioteksytan" men som vår gymnasiebibliotekarie kallar ett medielabb. Det är ett flexibelt rum som under skoltid i första hand kommer att "ägas" av gymnasiebibliotekarien men som sedan kan användas till olika typer av föreläsningar, studiecirklar med mera.

Det mest kontroversiella rummet, i alla fall när vi använder vårt arbetsnamn, är mutterhavet. Detta är också ett gemensamt rum för kreativitet och skapande. Detta är ett rum främst avsett för yngre barn där det ska finnas möjlighet till skapande på olika

sätt. Ett rum där vi hoppas kunna väcka barnens intresse för teknik och kreativitet. Inspiration till detta rum kommer från Oba i Amsterdam.

Många studiebesök

Som ni alla förstår har Finnspong tagit alla chanser att få vara med på resor och andra studiebesök i projektet BESÖK. Det har också gett oss mycket inspiration och nya tankar, just nu har vi bara problemet med att försöka konkretisera dessa idéer så att vår inredningsarkitekt kan förstå hur vi tänker och göra verklighet av alla våra idéer, som kanske mer är känslor.

Hur vi lyckas kommer ni alla att kunna se någon gång i augusti/september nästa år. Varmt välkomna hit på vår invigning!

MARIE SÄÄF
bibliotekschef Finnspong

En studieresa gick till Holland. Deltagarna har surfplattorna redo för att dokumentera resan.

BESÖK går i mål efter mer än 100 kurser

I december avslutas BESÖK – Bibliotekspersonal i E-län Samarverkar för Ökad Kompetens. Projektet startade i september 2011 efter att ha tilldelats nästan 5,7 miljoner kronor av Europeiska socialfonden för att kompetensutveckla medarbe-

BESÖK medfinansieras av Europeiska socialfonden

tarna på 15 bibliotek i länet. Förutom de 13 folkbiblioteken och länsbiblioteket deltog även Linköpings universitetsbibliotek.

Den första tiden i projektet ägnades åt förarbete, behovsinventering och utvecklingsplaner.

Sent på våren 2012 fick BESÖK grönt ljus för att aktivt sätta igång och då startade ett intensivt kursutbud.

Sedan de officiella premiärdagarna 29-31 maj 2012 har över 100 centralt arrangerade kursdagar genomförts. Det har handlat om biblioteksrummet, teknik, marknadsföring, bemötande, lässtimulerande metoder och mängder av andra områden. Till detta tillkommer dussintals ”individuella insatser” – specialistutbildningar, konferensdeltagande med mera – som varje bibliotek har fått möjlighet att göra som komplement till de gemensamma kurserna.

Tre späckade studieresor

Våren 2013 genomfördes dessutom tre späckade studieresor till intressanta bibliotek i Holland, Danmark och England. 75 personer deltog vid någon av resorna, och dokumenterade själva sina intryck via tre bloggar besokholland.tumblr.com, besokdanmark.tumblr.com och besokengland.tumblr.com

I skrivande stund har hela 338 olika individer på de 15 biblioteken genomgått minst en utbildningsinsats bekostad av BESÖK! (Totalt har faktiskt ännu fler utbildats, eftersom personal från andra bibliotek ibland har fått delta i mån av plats.) Förutom själva kompetensutvecklingen är en av de stora vinsterna med projektet att det har förtätat samarbetet mellan Götabiblioteken, och med universitetsbiblioteket.

Webbplats och bok

Under hela projektets gång har kursrapporter, reserapporter och utvärderingar publicerats på webbplatsen projektbesok.se. Där kan man läsa om nästan allt som har skett i BESÖK. En bok håller också på att sammanställas.

NICLAS SILJEDAHL
projektledare BESÖK

Foto: Johan Hagesund

Det var ett rejält mingel mellan bokborden på mässan.

Foto: Sofie Johansson

Susanne Boll och Sofie Sarenbrant deltog på mässan med varsin nytgiven bok.

Östergötlands bokmessa tuffar på och växer

För andra året i rad arrangerades Östergötlands bokmessa på Linköpings stadsbibliotek.

I år lockade den cirka 50 utställare och 500 besökare. Här fanns föreningar, förlag och författare i en salig blandning. Här blandades till exempel deckarskrivande it-konsulter, Östergötlands museum och skrivarskolor, små förlag och stora förlag.

Utställningen om Christopher Günther, Linköpings förste boktryckare invigdes. Seminariet ”Att ge ut på eget förlag och författaren som varumärke” drog

så mycket åhörare att det på begäran ska ges igen framöver.

Deckarförfattaren Emelie Schepp signerar sin bok ”Märkta för livet”.

Engagerad nätverkare i Linköping fick Amypriset

Årets Amy-pris, det vill säga MTM:s tillgänglighetspris, gick i år till Anna Fahlbeck vid Linköpings stadsbibliotek.

Anna fick priset för sitt engagerade arbete med att sprida kunskapen om tillgänglig litteratur för unga och gamla. Motiveringen lyder: ”Anna Fahlbeck har med verklig talang och inspiration skapat välfungerande nätverk och samarbeten kring den tillgängliga litteraturen. Allt genomsvrat av viljan att inspirera till läsning och insikten att det finns böcker och medier för alla läsare!”

Anna Fahlbeck.

Läs om östgötska levnadsöden

Boxholm

Johanna i Tvåsjömålen livnärde sig i kronotorpet tack vare tre kor, får och gris. Dessutom vävde hon dräll åt folk i bygden runt Malexander.

Finspång

Fredrik Kessmeier hade titeln glasfabrikant vid Rejmyre glasbruk. Han tillverkade bruksglas men även konstglas i jugendstil.

Kinda

”Verksamhet är min hälsokälla, Själfprövning min lagbok, Förnöjsamhet är fredslugn, Ordning min trefnad, Naturen är min gudalära”. Detta skrev jägmästaren Erik G:son Hjort i Kisa.

Linköping

Carl Anton Wetterbergh bodde i ”Onkel Adamsgården” på Hunnebergsgatan. Han var regementsläkare och gav ut barntidningen Linnea 1862-1872.

Mjölby

Theodor Lorentz Larsson var möbelsnickare och bodde på Sandgatan. Han blev känd som komiker och visdiktare. På 1920-talet skrev han Elektricitetsvisan.

Norrköping

Typograf Ivar Hultqvist från Norrköping skrev folkmusiklåtar. Den mest kända är Sensommarvalsens. Han blev Östergötlands förste riksspelman 1933.

Söderköping

Signe Sandberg blev den första distriktssköterskebarnmorskan som anställdes i Östergötland. Hon gjorde en strålande insats i 23 år för Sankt Anna skärgård.

Vadstena

Konsthandverkare Inez Pettersson bodde i en av skomakarstugorna. Än idag minns vi henne som mönsterriterska av jugendinspirerade, knypplade spetsar.

Valdemarsvik

Adolf Fredrik Wahlbeck bodde som barn i en stuga i Valdemarsvik. Som fabrikörtillverkade han allt från rep till mattor på Wahlbecks fabriker i Linköping.

Ydre

Jonas Petter Johansson var torpare och bodde nästan 100 år i Svinhult. Han och hans fru Maja var medlemmar i baptistförsamlingen som startade 1862.

Åtvidaberg

Augusta Zetterling hade egen fotoateljé för porträttfotografering på 1860-talet. Hon tog även vybilder av Åtvidaberg, trots den komplicerade tekniken.

Ödeshög

Johanna Petersson drev affär i Ödeshög med sidentyger, mjöl, sill och kryddor. Hon ordnade med schweizeri, hamn och telegrafstation i Hästholmen.

På www.kulturarvostergotland.se kan du läsa om 116 levnadsöden till!

 Kulturarv Östergötland

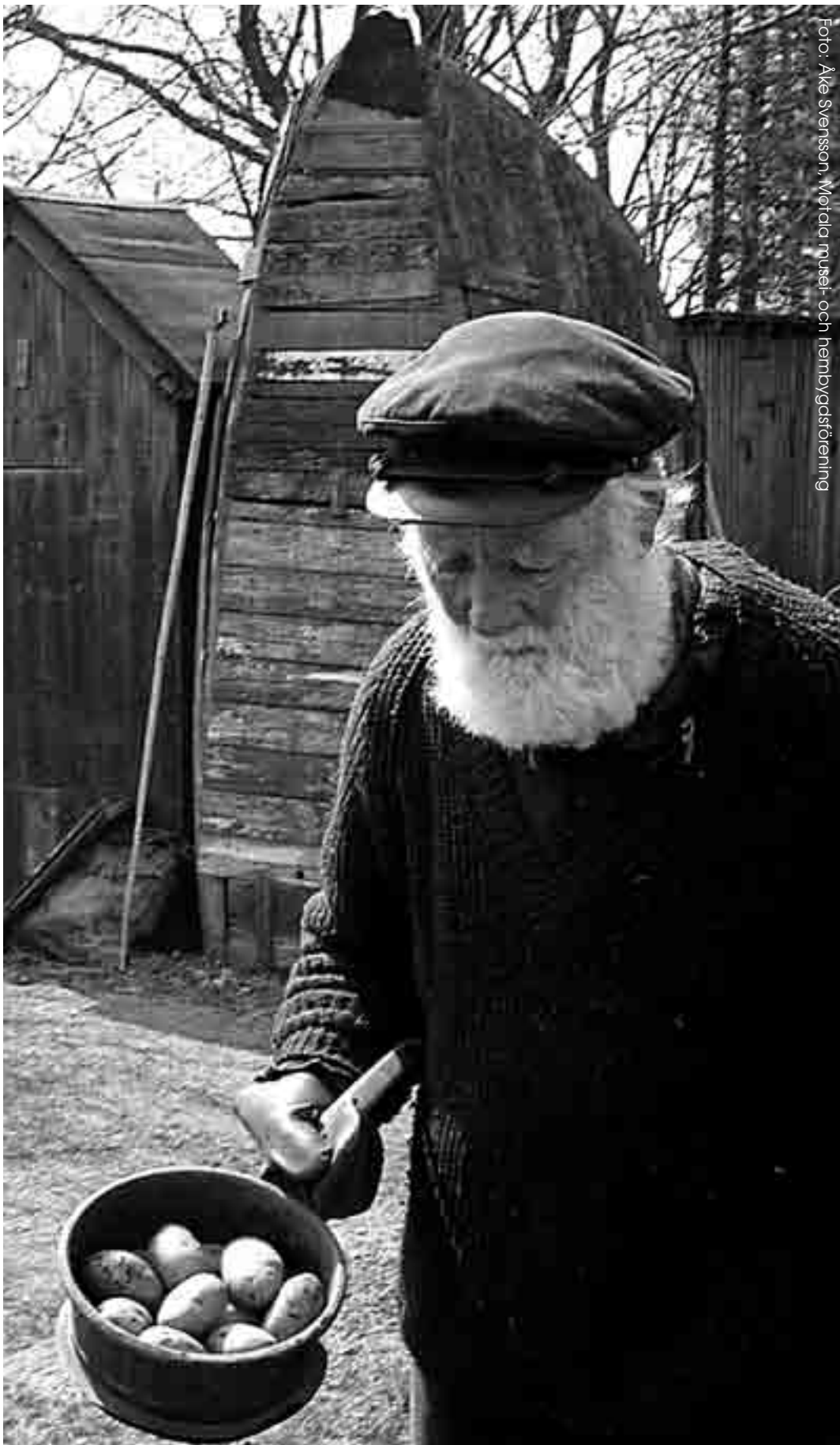

Foto: Åke Svensson, Motala musei- och hembygdsförening

Motala

I drygt femtio år bodde Erik Zetterblad på en av Vätterns fyröar. Han livnärde sig på fiske och hade eget potatisland. En uttjänt Vätternsnpa var hans vedbod.

Hur känns det att byta bibliotek för en dag?

Samma jobb, men ändå olik. Det har Boxholm och Tranås bibliotek prövat. Linnea Hermansson från Tranås bibliotek praktiserade en dag i Boxholm.

Berätta lite om vad du jobbar med i Tranås.

– Jag jobbar som ungdomsbibliotekarie på Tranås stadsbibliotek. Där är jag ansvarig för ungdomsavdelningen, vilket hos oss är verksamhet från cirka tio år och uppåt. Jag beställer faktaböcker för barn och unga, Hcg-böcker, uHce och uHc-böcker och blandad kompott till vår Ung-hylla.

– Jag är även ansvarig för Q-avdelningen på fack. Jag jobbar med Boksnack, som är en bokcirkel för tonåringar, Bokmys – där vi bjuder in femteklassare till bokmysig morgonstund på bibblan, samt informationsmysig morgonstund på våren. Vi arbetar också med Sommar- och Vinterboken för såväl vuxna som barn.

– Jag jobbar tillsammans med mina kollegor med att utveckla vår verksamhet, vi är i planeringsfasen

angående att försöka nå ut till fler om tillgängliga medier för barn och unga. Jag är även lokalfacklig företrädare för DIK, med mera med mera.

Vad fick du göra under din praktikdag?

– Jag fick jobba ute i biblioteket, försöka lära känna lokalen och de låntagare som kom, och jag fick mycket tid att diskutera våra respektive bibliotek med Lena, som jag jobbade med. Jag fick även tillåtelse att möblera om lite i en hylla där jag tyckte det behövdes.

Vilka är de största skillnaderna mellan Tranås bibliotek och Boxholms bibliotek?

– Boxholms bibliotek är mindre. En tydlig skillnad är att man här jobbar ensam ute i biblioteket medan vi alltid är två. Bibliotekslokalen är mindre än den i Tranås, men väldigt mysig, det är lite vardagsrumskänsla.

– I Boxholm har ni era arbetsrum i anknytning till biblioteket vilket är positivt ur tillgänglighetssynpunkt, medan vi försvinner en trappa upp.

Jag upplever ibland att vi just försvinner när vi inte har pass. Låntagarna kanske får en mer heltäckande bild av vad bibliotekarier faktiskt gör med sin arbetstid när de faktiskt syns även under inre tid?

– Jag tycker att vi har relativt nära relationer med många av våra låntagare. Tranås är heller inte en så stor stad, men jag tror kontakten med låntagarna blir ännu mer personlig i Boxholm, kanske på både gott och inte nödvändigtvis ont. Men det ställer frågor om integritet tänker jag, hur mycket ska man prata om med sina besökare? Det var en spännande dag!

Skulle du kunna rekommendera någon att söka jobb på Boxholms bibliotek?

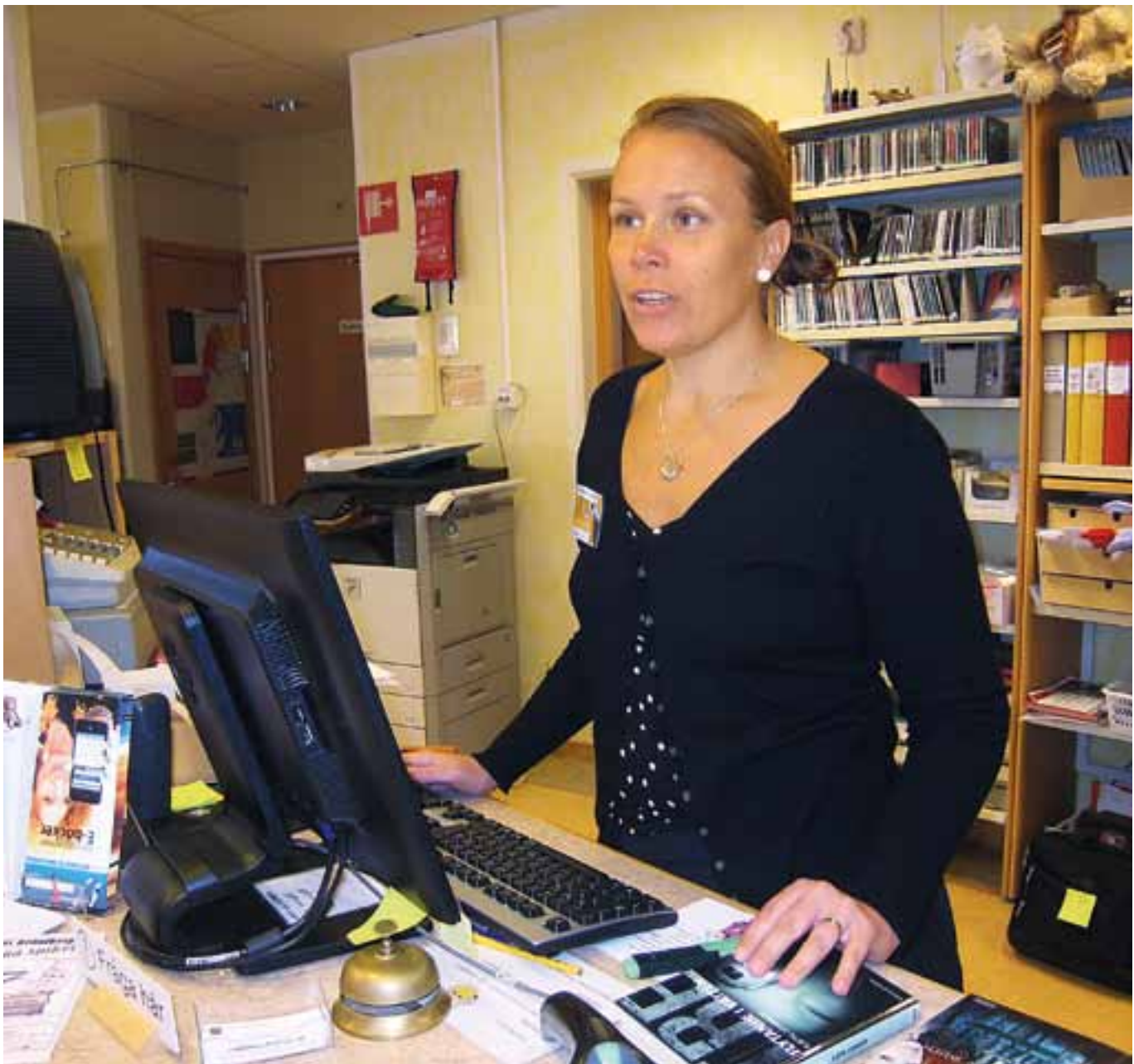
– Absolut! Jag tycker det var ett mysigt bibliotek och det verkar som en väl sammansatt arbetsgrupp med mycket god stämning och högt i tak.

ANYA FELTREUTER
bibliotekschef Boxholm

BOKSKAFFERI

Englandsresan inspirerade till att starta ett litet "bokskafferi" i Boxholms bibliotek. Tanken är att både personalen och låntagarna ska kunna skylta med sina boktips. I böckerna finns små bokmärken där man kan skriva sitt namn och en kort recension.

Linnea Hermansson, ungdomsbibliotekarie på Tranås bibliotek, bytte till Boxholms bibliotek för en dag.

BARNHYLLA

Efter resan till Holland skapade Boxholms barnbibliotekarie en liten barnhylla i barnhöjd vid informationsdisken. Här kan barnen leka lite medan "deras" vuxna pratar med bibliotekspersonalen.

PYSSEL-VAGN

Vagnen kan plockas fram närhelst skaparlust uppstår. Inspirationen till vagnen kommer från barnbiblioteken i Holland.

Fler besök med meröppet

Meröppet bibliotek innebär att man kan använda biblioteket även på tider då det inte är bemannat – fortfarande ganska nytt med ett 15-tal meröppna bibliotek i landet. Erfarenheterna visar positiv utveckling, ökat användande, fler utlån.

Under våren fick vi i uppdrag att undersöka tjänsten meröppet och vad det skulle innebära för Vadstena bibliotek. Samtidigt fick vi investeringspengar, så det ena gav det andra.

Positiva reaktioner

Efter några studiebesök, projektarbete och tekniska lösningar var vi framme vid invigningen av meröppet. Den 1 september blev vi ett meröppet bibliotek 7-22 alla dagar i veckan,

10-18 bemannat. Reaktionerna bland våra besökare har bara varit positiva.

Besöksantalet har ökat under hela året, tendensen var tydlig. Men med meröppet har skillnaden blivit markant. Under september månad har vi haft cirka 2 900 fler besök än i september 2012. (1 september 2012 hade vi 4027 besök, i september 2013 hade vi 6951 besök).

Alltid besökare här

Oavsett när man kommer in till biblioteket så finns det folk här. Studerande som sitter och skriver sina arbeten, andra som sitter och läser tidskrifter och dagstidningar eller använder våra datorer. Våra lokaler används i mycket större omfattning nu än tidigare eftersom vi inte behöver ha personal här

som ska läsa och larma på kvällarna.

Vi har bemannat samma tider som vi har haft tidigare och våra besökare har möjlighet att boka en bibliotekarie utöver den bemannade tiden och på så sätt få personlig service och kompetens anpassad till egna frågor och funderingar. Den tjänsten används flitigt ett par tre gånger i veckan.

Resultatet är underbart

Vägen hit har inte varit enkel alla gånger men resultatet är underbart!

Vi hoppas att det är flera bibliotek i länet som blir meröppna, och vi delar gärna med oss av alla våra erfarenheter och tar gärna emot studiebesök.

RUZICA PUCAR

Tf bibliotekschef i Vadstena

Danskt företag skapade tekniken

Vad är ni för företag?

Cordura är ett mjukvaruföretag, vi levererar användarstyrda och flexibla mjukvarulösningar. Vi designar och utvecklar mjukvaruprogram med fokus på att skapa robusta lösningar med hög användarvänlighet. Vi arbetar dels med interaktiva uppdrag som webb, appar, spel med mera, dels med att utveckla lösningar för bland annat betalningssystem och självbetjäningssystem.

Var det ni som ”uppfann” tekniken till det första meröppna biblioteket i Danmark? När var det?

Ja, vi står bakom det första meröppna biblioteket i Danmark (på danska Åbne Bibliotek), vilket var biblioteket i Gjern, en filial till Silkeborgs bibliotek på Jylland. Det öppnade 2007.

Lau Rasmussen är VD och Anja Höyer Bæk projektkoordinator på det danska företaget Cordura, som ligger i Åbyhøj, strax utanför Århus.

Hur många meröppna bibliotek har ni idag i Danmark?

Sedan det första öppnade har vi etablerat lösningen på över 60 bibliotek i Danmark – och nu också i Sverige. Vi

har ungefär hälften av de meröppna biblioteken i Danmark.

Varför har meröppet blivit så populärt i Danmark?

Det är flera faktorer som spelar in och som har gjort att ”åbne bibliotek” har fått ett så positivt mottagande i Danmark. En framgångsfaktor är förstås att biblioteket på detta sätt blir mer tillgängligt och flexibelt att använda. Det är kort sagt en förbättrad service till låntagarna, som nu får tillgång till biblioteket när det passar dem. För biblioteket betyder tekniken att bibliotekets lokaler utnyttjas i mycket högre utsträckning. Det har lett till fler besökare och högre utlåning.

I en dansk rapport om ”Det Åbne Bibliotek” påpekas att det är i samspillet med de bemannade öppetid-

Med meröppet har biblioteket i Vadstena fått fler besökare. Under september månad cirka 2 900 fler besök än i september 2012.

erna som det meröppna biblioteket fungerar. Med hjälp av tekniken kan öppettiderna utökas väsentligt, och blir då ett komplement till de bemanade öppettiderna, där besökarna fortfarande kan få hjälp av kompetent personal.

Är Väderstad ert första meröppna bibliotek i Sverige?

Ja, och vi gläder oss mycket åt att se det i drift.

Hur ser ni på samarbetet med Mjölby bibliotek?

Det har fungerat väldigt bra. Det har funnits en stor förståelse från bägge håll om att detta är den första etableringen för oss i Sverige, och alla parter har varit införstådda med att detta kan leda till en del nya utmaningar. Biblioteket har varit enormt

Cordura och Bibliotecha är två danska företag som levererar lösningar till meröppna bibliotek. De har ungefär hälften vardera av den danska marknaden, totalt cirka 120 meröppna bibliotek.

Svenska Axiell är återförsäljare av Bibliotechas lösning. De cirka 15 meröppna biblioteken i Sverige, inklusive Vadstena, har valt Axiell/Bibliotechas lösning. Väderstad (se nästa sida) blir det första svenska Cordurabiblioteket.

hjälpamt och vi har under hela processen haft en väldigt bra dialog. Vi är mycket glada för detta samarbete.

Ser ni några problem med tanke på avstånd/annat land?

Nej, i den digitala världen vi lever i

idag med möjlighet till snabb kommunikation via mejl och dyligt, och med en teknik som till stor del styrs över internet, är geografiska avstånd inte något problem. Vi har, som vi brukar, haft ett uppstartsmöte på plats med alla inblandade parter, och en installationsdag. I övrigt har projektstyrningen kunnat ske på distans i nära samarbete med biblioteket.

Hoppas ni på fler kunder i Sverige nu?

Ja, det gör vi i hög grad. Vi hoppas att både bibliotek och låntagare blir nöjda med lösningen, så att den förhoppningsvis tas emot lika positivt som i Danmark.

BIRGITTA HELLMAN MAGNUSSON
bibliotekschef i Mjölby

Kent Kärrlander, ordförande i Väderstads byalag, gläds åt det meröppna biblioteket i Vadstena. – Det här betyder mycket för orten, säger han.

Meröppet i samarbete

Med avsikt att rädda det lilla biblioteket undan nedläggning och skapa en öppen mötesplats mitt i byn.

Därför blir det ett meröppet bibliotek i Väderstad, orten söder om Mjölby med 650 invånare. Genom BESÖK-projektet skapades kontakter med det danska företaget Cordura, som levererar tekniken till det meröppna biblioteket.

Med hjälp av EU-medel från Leader Folkungaland och ett engagerat byalag kunde tankarna på en öppen mötesplats mitt i byn förverkligas. Det är den lilla biblioteksfilialen i Väderstad, med endast åtta timmar öppet i veckan, som i december kom-

mer att förvandlas till en mer tillgänglig mötesplats för bygdens invånare.

– Det här betyder mycket för orten, säger byalagets ordförande Kent Kärrlander, som är starkt engagerad i projektet. Han tror att satsningen på meröppet kommer att leda till att fler får upp ögonen för biblioteket, och att lokalen kommer att kunna användas för studiecirklar och föreningsmöten.

Samarbete med byalaget

Satsningen har blivit möjlig tack vare ett samarbete mellan byalaget, biblioteket, fritidsgården och skolan i Väderstad. Finansieringen sker med hjälp av EU-bidrag för landsbygdsut-

veckling. Målet är att rädda den lilla filialen undan nedläggning och öka användningen av Folkungasalen, där också fritidsgården är inrymd. Genom den meröppna tekniken kommer lokalerna att bli tillgängliga alla dagar i veckan.

Bemanningen på åtta timmar i veckan räcker inte för att hålla ordning på biblioteket och övriga lokaler när dessa öppnas upp alla dagar i veckan. Därför är samarbetet med byalaget viktigt. Genom byalaget kommer ortens föreningar att engageras för att hjälpa till med tillsyn av lokalerna kvällstid. För att öka användningen av lokalerna kommer dessutom Folkungasalen, som ligger

med byalaget

i anslutning till biblioteket, att kunna hyras gratis av ortens föreningar.

– I gengäld har vi lovat att på ideell väg hjälpa till med tillsynen av det meröppna biblioteket, förklarar en nöjd Kent Kärrlander.

Kontakt via BESÖK-projektet

Det är det danska företaget Cordura som levererar tekniken till det meröppna biblioteket. Företaget har drygt 60 meröppna bibliotek i Danmark, men Väderstad blir det första i Sverige. Det finns idag ett tiotal meröppna bibliotek i Sverige, men dessa köper tekniken från svenska Axiell, som är stora på biblioteksdatasystem.

Mjölby bibliotek valde Cordura för

att företaget har en billigare och mer flexibel lösning för det lilla biblioteket.

Det var i samband med en studieresa till Danmark, som ordnades via BESÖK-projektet, som Mjölby bibliotek fick kontakt med det danska företaget. I studieresan ingick ett besök på det meröppna biblioteket i Gjern, som var det första meröppna biblioteket i Danmark. Cordura, som levererade tekniken till biblioteket i Gjern, fanns på plats och kunde berätta om sin tekniklösning.

20-årsgräns

Invi gningen av det meröppna biblioteket i Väderstad kommer att ske

lördagen 7 december. Kultur- och fritidsnämndens ordförande Göran Westerberg (s) kommer att klippa de blågula banden, det blir musik och barnaktiviteter – och förstås registrering av meröppna låntagare.

För att få tillgång till det meröppna biblioteket i Väderstad måste man ha fyllt 20 år och registrera sig på biblioteket.

– Vi hoppas förstås på stor uppslutning, säger Kent Kärrlander.

Text och bild:

BIRGITTA HELLMAN MAGNUSSON
bibliotekschef i Mjölby

DOKTOR PROKT

Under flera års tid har biblioteket i Söderköping samarbetat med Kulturskolan och Vetenskaparna på Nyströmska gymnasieskolan i olika läsfrämjandeprojekt. Projekt som förutom läsning också ska inspirera till intresse för naturveten-

skap. Vi gör tillsammans med klasser i mellanstadiet en fördjupad läsning av en bok, vi pratar naturvetenskap och laborerar och inte minst så dramatiserar vi delar av berättelsen. Det här läsåret är det Jo Nesbøs bok "Doktor Proktors pruttpulver" som gäller. Vi ägnar tillsammans med eleverna fem

intensiva veckor till att verkligen läsa, uppleva och inspireras av boken.

Perfekt för högläsning

Anledningen till att vi har valt just den här boken är att den är så spännande, humoristisk, tänkvärd och dessutom sprängfylld av vetenskap.

OR

Den passar perfekt för högläsning!

Doktor Proktor har varit vår följeslagare under ett år och före det fördjupade vi oss i Martin Widmarks bok, ”Antikvariat Blå Spegeln”, på liknande sätt.

Så här läser och upplever vi ”Doktor Proktors pruttpulver”:

”Har du någonsin hört talas om en professor som försöker uppfinna ett pulver mot hösnuva och så visar det sig att han istället har uppfunnit ett pruttpulver? Nej, jag kunde väl tro det. Rätt snurrigt, eller hur?”

ur ”Doktor Proktors pruttpulver”
av Jo Nesbø

Startskottet avfyras på biblioteket då projektet och boken presenteras för eleverna. Målet är förstås att väcka nyfikenhet och läslust och det gör vi bland annat genom att ge ledtrådar till boken genom de olika sinnena – vi luktar, ser, känner, hör och smakar på saker som finns i berättelsen. Vi läser också första kapitlet innan boken överlämnas till läraren för vidare högläsning i klassrummet.

Därefter följer två träffar med Vetenskaparna på Nyströmska gymnasieskolan. Peter Lindström (enligt Kungliga Vetenskapsakademien en av Sveriges bästa lärare!) berättar såhär om träffarna:

”Vi kommer att göra experiment som inte alls blir som vi tänkt oss men med lite fantasi, påhittighet och rätt attityd blir allt spännande och lärorikt! Förresten vem bestämmer vad som är rätt och fel, snyggt och fult?”

Det där med pruttpulvret

”Vi pratar om vetenskapskvinnor och -män som fått nobelpris för sin förmåga att ta hand om och förstå det som ser ut att vara fel och galet.

Sen det där med pruttpulvret, funkar det och varför är det så roligt att säga prutt?! Vi ska spela in alla piniga ljud vi kan hitta och sen tittar vi på om det går att se skillnad på ett pinigt

och opinigt ljud.

Sen kommer det att smälla, men det är såklart inte riktigt meningen...”

Boksamtal och brylépudding

När vi sedan kliver in i den fjärde veckan så är det dramatiseringar med koppling till boken som gäller. Varje klass gör ett besök hos Kulturskolans dramapedagoger. Det blir återigen kreativt och tankeväckande men på ett annat sätt. Vi gör valda delar av boken tillsammans, funderar, resonerar och kanske kommer vi fram till nya vändningar och slutsatser.

Den avslutande träffen hålls på biblioteket och då knyter vi ihop, sammanfattar, boksamtalar och äter brylépudding.

Samarbetet med Kulturskolan och Vetenskaparna är väldigt givande och vi har valt att jobba tillsammans med flera projekt under de senaste åren. Det är varje gång en utmaning att hitta rätt bok och så spännande när vi kommer fram till hur vi på olika sätt vill arbeta med den. Vi upplever att vi, genom våra olika professioner, på olika sätt kan bidra till att göra läsningen till en intressant, lärorik och inspirerande upplevelse för barnen.

JOHANNA HELLSTRAND

barnbibliotekarie Söderköpings bibliotek

Taggade för framtiden

Efter ett par års planering och förberedelser har Kisa bibliotek nu äntligen startat med självutlåning. Detta är en del i utvecklingsplanerna för att skapa nya utvecklingsmöjligheter för biblioteket.

Upphandling och genomförande av RFID-tekniken har vi gjort tillsammans med Valdemarsviks bibliotek, vilket har underlättat mycket. Det har varit ovärderligt att bolla idéer och erfarenheter med varandra. Vid några tillfällen har även personalen åkt till varandra och hjälpt till med att chippa böcker. Detta har upplevts som mycket positivt och ett bra sätt att se hur andra bibliotek jobbar och samtidigt lära känna sina Götakollegor bättre.

I mitten av september startade vi med att tagga böckerna och andra medier och efter ca 4 veckor var vi klara. Nu återstår det bara lite små justeringar och inställningar innan vi kan nyttja automaterna fullt ut.

Inspirerande studieresor

Vårens studieresor till Danmark, England och Holland har gett oss mycket inspiration och idéer hur man kan utforma biblioteksrummet och exponera våra böcker och andra medier på ett nytt sätt. Vi har bland annat köpt in ett antal röda bokvagnar där låntagarna ska ställa upp de återlämnade

böckerna och på så sätt hjälpa personalen med grovsorteringen. Skyltning och inredning är andra områden som har blivit eftersatta de senaste åren och som vi nu känner oss rustade att jobba vidare med.

Alla olika kurser och studieresor inom BESÖK-projektet har gett oss nya kunskaper så vi känner oss beredda att börja arbeta på nya sätt.

Några låntagarröster

– Vad coolt! Det är precis som på biblioteket i Eskilstuna, sa en ung låntagare när han fick se de nya utlåningsautomaterna.

– Det här var ju lätt, utbrast den äldre damen som inte gillade datorer.

– Det här prövade jag på i Stockholm för sex år sedan.

– Vad skönt, nu kan jag låna mina böcker utan att behöva besvära personalen.

– Hoppas inte personalen blir arbetslösa nu!

Några personalröster

– I och med att biblioteket inför självutlåning får personalen en bättre arbetsmiljö då man minskar de monotona och i flera fall tunga lyften det innebär att vända på böckerna för att läsa av bokens streckkod.

– Denna förändring innebär även att personalen har möjlighet att lämna

lånedisken i större utsträckning och röra sig ute i biblioteket och hjälpa låntagare men även ordna i hyllorna. Tillsammans med bärbar telefon och dator blir man även mer flexibel när det gäller att svara på frågor om t ex

Helena Strömberg, Christina Larsson, Emmelie Jansson, Thomas C Ericsson och Anna Ekman Isaksson står taggade att ge sig ut med vagnarna.

böcker finns i hyllan.

– Förhoppningen är att det ska underlätta för våra låntagare, de som bara vill låna eller lämna böcker ska med hjälp av det nya systemet slippa

vänta i kö, som det lätt kan bli idag. Sen i och med den nya märkningen av böckerna (och även de nya utlåningsstationerna) så går det snabbare att låna ut och lämna då det går att läsa

in fler böcker samtidigt mot idag när varje streckkod måste läsas av.

THOMAS C ERICSSON
bibliotekschef Kinda

Foto: Anita Nilsson

Språkcaféet i Motala bibliotek är inne på sitt andra år, en mötesplats för gamla och nya svenskar.

Hela världen på språkcafé

Varje tisdag samlas människor från världens alla hörn i Motala bibliotek.

Det är biblioteket som bjuder in till Språkcafé och ger en möjlighet att under lättsamma former och i små grupper fika och träna svenska. Helt enkelt en mötesplats för gamla och nya svenskar i alla åldrar.

Inger Hollström Flis och Tonny Henriksson från biblioteket fungerar som samtalsledare och ansvarar för om det ska ”pratas” om något särskilt ämne och att alla har någon att prata svenska med. Till hjälp finns

frivilliga från Röda Korset och Rädda Barnen men även andra intresserade.

Öka kulturförståelsen

Förutom att skapa en trevlig mötesplats där man kan lära av varandra syftar caféet till att öka kulturförståelsen, motverka främlingsfientlighet och få nya svenskar att känna sig välkomna. Länsstyrelsen beviljade tidigare i år även biblioteket 50 000 kronor för att starta läsecirklar för somaliska kvinnor och att utveckla språkcaféet.

Det är inte bara på biblioteket som

man träffas. Den sista träffen före sommarupphållet åkte språkcaféet på utflykt till Verner von Heidenstams Övralid. En guidad tur på lätt svenska och kaffe, thé och våffla på Farfarsstugan lockade ett tjugotal deltagare. Utflykter är ett bra sätt att lära känna varandra, den nya hembygden och samtidigt träna svenska. Vi planerar också för någon mer utflykt senare i år.

TONNY HENRIKSSON

Motala bibliotek

Från försök till permanent verksamhet

För drygt tre år sedan kom en förordning som innebär att varje kommun ska erbjuda samhällsorientering på modersmål för vissa nyanlända invandrare. I Östergötland samverkade kommunerna i en försöksverksamhet för att bemöta den administration och logistik som krävdes för uppdraget. Från och med april i år är verksamheten permanent.

Mycket har hänt sedan försöksverksamheten startade för två år sedan. Lokala samverkansgrupper har byggts upp runt om i länet där deltagare från arbetsförmedling, SFI, kommun och bibliotek tillsammans diskuterar och löser olika frågor som berör samhällsorienteringen. Övergripande finns också en regional samverkansgrupp där deltagare från de lokala enheterna träffas för att belysa frågor rörande samhällsorientering ur ett regionalt perspektiv.

Från och med den första april 2013 är verksamheten permanent enligt beslut av ansvariga nämnder i de 12 kommuner som varit delaktiga i försöksverksamheten.

Från och med 1 maj 2013 omfattas också målgruppen anhöriginvandrare. Det innebär att kommunerna är skyldiga att erbjuda den målgruppen samhällsorienteringen men att det sker på frivilligbasis från deltagarens sida, till skillnad från den första gruppen som omfattas av en lag där deltagandet är obligatoriskt.

Lite statistik

Den första kursen startade 30 januari 2012 och sedan dess har totalt 1432 personer anvisats och 1077 påbörjat

samhällsorientering. I förhållande till 2012 har en markant ökning av anmälda skett på grund av ökad flyktingström. Under 2012 hade 495 personer anvisats, varav 332 har deltagit i kursen. Motsvarande siffror för 2013 är 937 anvisade, varav 740 deltagare har påbörjat kursen i samhällsorientering.

Framtiden

Vi ser inte någon minskning av behovet av samhällsorientering då flyktingströmmen enligt rapport fortfarande är stor från länder som exempelvis Syrien och Eritrea. Vi

har idag byggt upp en väl fungerande verksamhet i Östergötland för att kunna erbjuda samhällsorientering med hög kvalitet till våra nyanlända. Idag har vi tolv välutbildade samhällskommunikatörer anställda som tillsammans behärskar språk och

dialekter som somaliska, arabiska, syrianska, persiska, farsi, dari, tigrinja, ryska, amhariska, kurmandji, franska och engelska. Vid behov kommer fler kommunikatörer att anställas.

Nationellt utvecklas samarbetet mellan samordnarna och andra aktörer som arbetar med samhällsorientering ute i landet. Under våren 2013 genomfördes bland annat en nationell konferens där deltagare från de olika regionerna deltog och delade erfarenheter från sina respektive verksamheter. Till våren 2014 planeras en motsvarande konferens för kommunikatörerna.

LARS EKLUND

chef och samordnare för Samhällsorientering för nyanlända

Läsombud Birgitta Ahl Andersson och bibliotekarien Ståby Marit Ivarsson (till höger)

Lättläst-explosion i Mjölby

Äntligen var det dags! Efter månader av planering öppnade vi dörrarna till Lättlästa Bokmässan på biblioteket i Mjölby. Vi var så nyfikna – skulle det komma något folk?

Men redan vid invigningen kunde vi andas ut. Över 70 personer var på plats när kommunalrådet Cecilia Vilhelmsson invigde Lättlästa Bokmässan. Sedan fortsatte det att fyllas på under dagen och vi fick användning för alla stolar i biblioteket för att publiken skulle få plats.

Med alla föredrag och utställare blev det en lyxig dag för alla som är intresserade av lättläst på olika sätt. LL-förlaget, Vilja och Nypon förlag hade satsat stort på arrangemanget, och även Bokverksta'n, Argasso och Lilla TL förlag hade material på plats.

I publiken hittade vi lärare, läsombud, bibliotekarie, informatörer och många andra – precis som vi hade hoppats.

Lättlästa Bokmässan finansierade vi med prispengarna vi fick när Mjölby bibliotek utsågs till bästa lättlästa bibliotek 2012.

STÅBY MARIT IVARSSON

bibliotekarie med ansvar för den sociala och uppsökande verksamheten Mjölby bibliotek

Besök i Nederländerna inspirerar till ny verksamhet

Under de transnationella studiebesöken i projektet BESÖK fick vi möjlighet att besöka biblioteket IJmond Noord i Heemskerk, Nederländerna. Där blev vi mycket inspirerade av deras arbete med barns kreativa skapande.

Biblioteken i Heemskerk grundar sitt arbete med barn på i huvudsak två ben. Det ena benet är Howard Gardners teori om multipla intelligenser som innebär att alla inte reagerar bäst på läst text utan vissa har bättre förutsättningar för att lära genom kreativt skapande, musik m.m. Det andra benet utgörs av den pedagogiska inriktningen Reggio Emilia där den bärande idén är att utveckla barnens alla uttrycksmöjligheter. En av grundsatserna i Reggio Emilia är att det finns 100 olika sätt att tänka och att barn har 100 olika språk. Vi kan därför inte enbart använda oss av ett tankesätt och ett språk.

Bibblan-klubb

De tankar vi mötte och de succéhistorier vi såg i Nederländerna, där barnen var aktivt delaktiga i hur deras bibliotek såg ut och användes, inspirerade oss att fundera på hur vi på vårt bibliotek skulle kunna arbeta med barns delaktighet och kreativitet. Från början hade vi två idéer som vi ville arbeta vidare med, en Bibblan-klubb för gruppen 7–12 år och en sagoverkstad för gruppen 3–5 år. Sagoverkstaden har sedan dess reducerats till en mer traditionell sagostund med förhoppningen om att starta med sagoverkstäder inom en snar framtid. Med Bibblan-klubben har det gått framåt med stormsteg

och idag träffas åtta entusiastiska barn varje tisdagseftermiddag för att prata böcker och skapa på olika teman, som Klubbar, Vänskap, Fantasy och Japan. Målet med Bibblan-klubben är dock att barnen ska få styra innehållet. För att komma igång har vi styrt upp det under en startperiod med en storts modell som ska kunna förändras under tidens gång.

Första steg mot delaktighet

Det stora målet med Bibblan-klubben är att skapa ett ömsesidigt förtroende mellan oss och barnen. Vi tänker oss att denna grupp även kan fungera

som ambassadörer för biblioteket bland sina jämnåriga och som en möjlig startpunkt för ett barns biblioteksråd. Ett sådant biblioteksråd skulle t.ex. kunna vara delaktiga i inköp, programverksamhet och utformning av det fysiska barnbiblioteket på liknande sätt som i Heemskerk.

Vägen till fullständig delaktighet är lång men nu har vi tagit de första stegen.

Sanna Olsson och
Clara Nyström

bibliotekarier Åtvidabergs bibliotek

Att så ett frö

Läsning är något vi ofta gör ensamma. Vi stänger in oss och uppslukas förhoppningsvis helt av bokens magiska värld. Men ensamheten gör också att upplevelsen helt och hållet blir din egen tolkning av författarens ord, baserad på dina egna normer och värderingar. Varför inte dela din läsupplevelse med andra och se om de uppfattar boken på samma sätt som du själv?

Bokcirkel för ungdomar

Att läsa gemensamt i bokcirkel är givetvis inte något nytt under solen, men något som i många år saknats i vår verksamhet på Tranås stadsbibliotek.

Sedan ett par år tillbaka håller vår ungdomsbibliotekarie Linnéa i en bokcirkel för mellanstadieungdomar

och en för högstadieungdomar. De träffas en gång i månaden, äter mellanmål och diskuterar litteratur tillsammans. Många av ungdomarna har fortsatt komma termin efter termin.

Fem aktiva cirklar

I och med att dessa bokcirkel fungerat så bra har vi givetvis funderat på bokcirkel även för vuxna läsare, men det var först efter en fråga på vår Facebook-sida ”Finns det något intresse för nåt slag av bokcirkel eller liknande?” som vi tog tag i det, satte upp affischer och snart kunde börja ta emot anmälningar.

Sedan september har vi nu två bokcirkel för vuxna läsare, som kommer att ses med jämna mellanrum under hösten. Glappet mellan högstadiecirkeln och vuxencirkelarna

Karolina Antonsson,
Nadja Bäckljung,
Pär Jonsson och
Mikael Johansson
har nu fem aktiva bokcirkel.

löste sig självt genom att en tidigare deltagare i högstadiecirkeln, som nu börjat gymnasiet, hörde av sig till Linnéa och ville starta en bokcirkel för gymnasieungdomar.

Från att inte ha haft någon verksamhet där litteratur diskuteras har vi nu fem aktiva bokcirkel. Det är aldrig fel att prova något nytt eller något gammalt, slår det väl ut kan det spridas och testas på andra delar av verksamheten.

MIKAEL JOHANSSON
bibliotekarie Tranås stadsbibliotek

E-serviceverkstäder - en ny modell

Regionförbunden i Kalmar och Östergötlands län har fått medel från Internetfonden för att i en förstudie pröva en modell för e-serviceverkstäder i Kalmar och Mjölby kommun från och med i höst och ett år framåt.

Vardagslivet förändras när tjänster tar sig nya former. Tjänster som Mina meddelanden, Min kalender med många flera är på gång och det behövs ett klart medborgarlyft för att alla ska kunna använda dem.

Det blir allt tydligare att det inte bara är en medborgerlig rättighet utan också en skyldighet att vara digitalt

delaktig. Det förväntas av oss som medborgare att vi ska kunna använda internet och e-tjänster, liksom det förväntas av oss att vi ska kunna läsa och ta till oss information.

Men fortfarande år 2012 har vi 1,2 miljoner svenskar över 16 år som inte kan använda internet. För Östergötlands län är siffran cirka 55 000.

”Första hjälpen”

I e-serviceverkstaden samarbetar till exempel myndigheter, kommun, landsting, länsstyrelse, studieförbund med biblioteket som samordnare. Här får man ”första hjälpen” med att

använda sin dator/Ipad, mobiltelefon eller lära sig använda e-tjänster med mera.

I det regionala utvecklingsprogrammet för Östergötland kan man bland annat läsa: ”Regionens bibliotek kan bidra till att underlätta användningen av digitala tjänster och kan även utnyttjas som informationscentra samt stödpunkter för distansstudier. Gör biblioteken till informationsnoder. Kommunerna och Regionförbundet rekommenderas att utnyttja och stärka biblioteken som informationsnoder. Biblioteken har en unik ställning med en stark demokratisk

prägel. Utnyttja biblioteken för att minska den digitala klyftan, fungera som stöddepunkter för distansstudier och samhällsinformation.”

Därför valdes biblioteken

Att vi valt just biblioteken som lokal och samordnare för e-serviceverkstäder i det här projektet har följande förklaringar:

- Biblioteken finns redan, har till viss del relevant utrustning, kompetent personal inom data- och internetområdena och är välbesökta centrala platser
- Folk är vana att gå dit för att få svar på frågor
- Biblioteken svarar redan i dag, till stor del, på e-, dator- och internetfrågor
- Billig lösning
- Enkelt att få på plats relativt snabbt
- Bibliotek och studieförbund har ett nära samarbete inom Digidel 2013

Som kommuninvånare ska man känna igen att här finns en e-serviceverkstad i ”min kommun” dit jag går för att få hjälp/kompetensutveckling med dator/internet/e-tjänster genom en tydlig logga/skylt.

Som tjänsteman medverkar jag till att fler använder de e-tjänster som är kopplade till min verksamhet.

Som politiker bygger jag en tydlig mötesplats för dialog och kommunikation med kommuninvånaren. Jag kan utveckla medborgarinflytande och medborgardialog och få fler delaktiga både digitalt och demokratiskt.

Kontakt

Bibliotekschef *Birgitta Hellman Magnusson*, tfn 076-147 79 70, birgitta.hellman-magnusson@mjlby.se

Projektledare för Digidel i Östergötland, *Kira Berg*, tfn 070-682 28 45, kira.berg@ostsam.se

KIRA BERG

projektledare Digidel Östergötland

En regional digital agenda för Östergötland

Tanken på en regional digital agenda för länet har funnits en tid. I september 2013 presenterades ett förslag för Regionförbundet Östsam, Landstinget i Östergötland och Länsstyrelsen Östergötland. Vid mötet deltog också Företagarna, Bildningsförbundet Östergötland med flera. Även representanter från Näringsdepartementet fanns med.

Den arbetsgrupp som har tagit fram förslaget har satt upp fem fokusområden:

- Bredbandsinfrastruktur
- Digital kompetens och delaktighet
- Digitala tjänster för allmänheten
- Digitalt stöd inom offentlig verksamhet
- IT för företagande och entreprenörskap

Förslaget kommer nu att skickas ut för synpunkter till alla kommuner, alla deltagare som deltog i de workshops som anordnades under våren 2013 och alla de nätverk som arbetsgruppen träffat.

Bakgrund

I samband med it-ministern Anna-Karin Hatts besök i juni 2012 undertecknade Regionförbundet Östsam, Länsstyrelsen Östergötland och Landstinget i Östergötland en gemensam avsiktsförklaring om att ta fram en regional digital agenda för Östergötland.

De tillsatte en arbetsgrupp med representanter från sina organisationer (från Länsbibliotek Östergötland har Kira Berg och Anne Hederén funnits med) och det beslutades att den regionala digitala agendan för Östergötland skulle inriktas på:

- Sådant som är av specifikt östgötskt intresse utifrån situationen i regionen

- Sådant där regionen har särskilt bra förutsättningar för fortsatt utveckling och där vi kan tillföra andra kunskaper och erfarenheter
- Sådant som handlar om att stödja de regionala utvecklingsstrategierna så som de beskrivs i det regionala utvecklingsprogrammet (RUP).

Genomförande

En regional arbetsgrupp som ansvarar för övergripande planering, samordning och uppföljning av agendan ska bildas. Agendan kommer att följas upp en gång per år och sammanfattas i en lägesbeskrivning. Grundprincipen för finansiering är att de insatser som genomförs inom ramen för den digitala agendan ska finansieras av de parter som har intresse av att insatsen genomförs. Ytterligare medel kan behövas i form av specialdestinerade statliga pengar, statliga regionala utvecklingsmedel (1:1), struktur-fondsmedel, landsbygdsprogrammet etc. Kommunerna kommer att ha en viktig roll för genomförandet.

KIRA BERG

projektledare Digidel Östergötland

Digital delaktighet och nya ögon

Det har varit ett spännande år för Ödeshög. Götasamarbetet har sakta men säkert satt sig i organisationen. Utbildningarna som genomförts i projektet BESÖK har förutom kompetensutveckling även gett oss tillfälle att träffa och lära känna många nya kollegor runt om i länet.

Det mest intressanta har ändå varit

de internationella resorna till Danmark, Holland och England.

Biblioteken i Danmark upplevdes som riktiga familjebibliotek där upplevelse var ett genomgående tema.

Vår barn- och ungdomsavdelning har sett likadan ut sedan 1985 när biblioteket byggdes. Nu är det dags att ”se med nya ögon”. Inspirationen från de danska biblioteken är stor så

nu kändes det aktuellt att ingå i en arbetsgrupp, bygga om barn- och ungdomsbiblioteket till ett ”börnebibliotek”, initierad av Urban Bäckström, Vadstena.

Ett av spåren i Danmarksresan var ”meröppet bibliotek”, det vill säga att biblioteket är obemannat vissa tider som kvällar och helger. Vi tror det är rätta vägen att gå, speciellt för små bibliotek med lite personal, och därmed kraftigt öka servicen till våra kommuninvånare.

Våra politiker i kultur- och fritidsutskottet är till vår stora glädje förändringsbenägna och i investeringsbudgeten för kommande år tagit med kostnaden för både RFID och ”meröppet”.

Beslutet däremot tas av kommunfullmäktige i november så vi vet ännu inte om det kommer att godkännas. Tanken är dock väckt!

Lyssna på låntagarna

I Holland syntes tydliga tecken på hur ekonomin påverkat biblioteksvärlden, genom nedläggningar, minskning av personal och utbildning. Kreativiteten inom biblioteksvärlden är dock stor och anpassning har skett genom förändring av arbetssätt och tillvaratagande av de resurser som finns i samhället genom samarbetspartners. Barn och vuxna har också fått inflytande på hur deras bibliotek ska vara. Förändringar behöver inte kosta mycket om fantasi och vilja finns.

Det vi tar med oss från Holland är att innan vi gör större förändringar så är det viktigt att höra med låntagarna vad de tycker och vad de vill.

Digital delaktighet

Det vi ändå mest prioriterar är satsningen på den digitala delaktigheten. Vi besökte PRO och SPF på

Biblioteken i Danmark upplevdes som riktiga familjebibliotek där upplevelse var ett genomgående tema. Ödeshögs bibliotek vill skapa något liknande.

Ett av spåren i Danmarksresan var "meröppet bibliotek". Men mest prioriterat i Ödeshög är satsningen på den digitala delaktigheten.

deras upptaktsmöten i augusti för att informera om bibliotekets service riktat mot äldre såsom "Boken kommer", Daisy och storstilböcker men framför allt om våra datacirklar.

Resultatet lät inte vänta på sig och det ramlade in anmälningar.

Vi kallade alla till ett möte där vi delade in dem i grupper, med utgångspunkt från ev. tidigare datorvana, så att alla deltagarna hamnade rätt och fick den hjälp de behövde.

Nybörjare och datorvana

Tillsammans med tidigare intresseanmälningar startade vi flera cirklar både för nybörjare och de mer datorvana.

Cirklarna bedrivs i egen regi, med egen personal och i egen lokal.

Cirkeldeltagarna känner väl igen både personalen och biblioteket vilket vi förstått har haft en avgörande betydelse då de anmält sig.

Vi bokade upp de publika dato-

terna till Seniorsurf dagen den 19 september och anlidade en pensionär från PRO som visade och svarade på frågor.

Digital hembygdsbok

I vår digitala hembygdsbok har vi sparat ner cirka 4 000 bilder och varje onsdag har vi en fotocirkel, då kommer folk och tittar på gamla bilder och identifierar människor och platser.

Vi arbetar också aktivt med att samla in mer material som vi lånar och scannar. Gå gärna in på hemsidan: www.hembygdsbok.odeshog.se

Vi satsar även på de unga och har köpt in två Ipad, fulladdade med spel, som de får låna en timme här på biblioteket.

GUNILLA CHRISTENSEN
bibliotekschef i Ödeshög

Topp fem i landet

Ödeshög är bland topp fem i landet när det gäller biblioteksbesök enligt en rapport från Svensk Biblioteks-förening.

Rapporten visar att Ödeshögborna i genomsnitt besöker sitt bibliotek 15,4 gånger per år.

Egentligen är det ännu fler besökare, en automatisk räknare sitter nämligen bara vid den ena av de två ingångarna till biblioteket. Om man kommer från parkeringen, via trapphus eller hiss, blir man aldrig räknad.

Högst upp i den svenska rankingen ligger Åre bibliotek där varje invånare i snitt går till sitt bibliotek 37,89 gånger per år. Därefter kommer Oxelösund med 21,24 besök, Nacka med 17,45 besök och Hälaryda med 15,50.

Efter ett intensivt år då biblioteket i Valdemarsvik flyttade till nya lokaler börjar det nu handla om att utveckla verksamheten efter de nya förutsättningarna. På bilden är Valdemarsviks sparbank på besök och demonstrerar internetbanken.

Biblioteket i nya lokaler

Valdemarsviks bibliotek har ägnat stora delar av år 2013 åt att konsolidera vår verksamhet och utveckla den i enlighet med våra nya förutsättningar. Det gäller att ta vara på den entusiasm och förtjusning som vi har mött från våra låntagare, och vi har därför varit måna om att utnyttja det som situationen erbjuder.

Tre faktorer

Tre faktorer kan såhär i efterhand sägas ha kommit mycket lägligt i denna process: Kinda bibliotek hade den stora vänligheten att låta oss haka på deras RFID-upphandling; vi åkte på BESÖK-resa till Danmark, och vi fick BESÖK-besök av Petra Trobäck som granskade vårt bibliotek utifrån ett marknadsföringsperspektiv.

Valdemarsviks bibliotek är inte sist

i Östergötland med att införa RFID-systemet fullt ut, men vi är knappast heller först.

Vi fick möjlighet att förlägga konverteringen av all media till några intensiva veckor under sensommaren. Då låg all utåtriktad verksamhet ändå nere och vi kunde lägga all kraft utöver lån och återlämning på att få hela beståndet konverterat.

Det var ett intensivt arbete, som tyvärr förlöpte med några smärre missöden, men det är alltid roligt att arbeta koncentrerat mot ett uppsatt mål, och extra roligt var det att samarbeta med Kinda bibliotek. Samarbetet bestod i att när vi konverterade kom de till oss och hjälpte till, och när de sedan började återgåldade vi genom att åka till dem. När arbetet till sist var någorlunda klart kunde vi äntligen börja ana nyttan med själv-

betjäningsapparaten och larmbågar som vi hade inköpt.

BESÖK-resan till Danmark

Det finns förstås mycket att säga om Danmarksresan (man vill ju exempelvis gärna berömma den föredömliga planeringen), men här tänkte jag i första hand fokusera på det grundläggande intryck vi fick som gick ut på att Danmark var långt framme i en process som leder mot att biblioteket mer eller mindre uttalat bjuder in besökare och låntagare till att vara mer delaktiga i utformningen av biblioteksverksamheten istället för att bara vara passiva mottagare av vad biblioteken erbjuder. Vi tilltalades av denna idé och kände att den låg i linje med vad vi själva så smått redan hade påbörjat, och att även RFID-övergången stämde överens med denna

tankelinje. I likhet med (gissningsvis) alla andra kom vi tillbaka från resan med idéer som det var oklart hur vi skulle förverkliga, och vad som låg inom det rimligas gräns givet de förutsättningar som råder på hemmaplan.

En oförutsedd missräkning

Mitt i allt detta (RFID-förberedelser, planering av bibliotekets fortsatta verksamhet, adaption av Danmarks-idéer) drabbades vi av en smärre chock: vår chef sade upp sig. Han hade varit den självklara centralgestalten kring vilken diskussionen snurrade. (Den som vill ta del av hans eftermäle kan gå in på Valdemarsviks biblioteks Facebook-sida.) Det innebar en oväntad ompositionering som i viss mån tog fokus från det förändringsarbete som vi var mitt uppe i. Istället fick vi börja se över våra arbetsuppgifter och rutiner, och mer koncentrera oss på att hålla verksamheten igång än att vidareutveckla den.

BESÖK-besök

När vi sedan i början av oktober fick besök av Petra Trobäck, som skulle bedöma den fysiska inredningen av vårt bibliotek, var det därför som en frisk fläkt. Hon hade flera konkreta idéer som vi omedelbart tog till oss, och vi kände att vi fick en påtaglig impuls att gå vidare i vår omformning av biblioteket. Denna artikel skrivs mindre än en vecka efter att hon har varit här, så det är alldeles för tidigt att summera betydelsen av hennes besök, men det känns verkligen som att hon fick igång oss igen och att många av idéerna vi hade med oss från Danmark fick nytt liv. Vi hoppas kunna arbeta vidare i den andan.

ERLAND FAHLBECK

ff bibliotekschef Valdemarsviks bibliotek

LINKÖPING

Tråkiga pelare blev sagoträd det var början till ett stick-café

På vårt barnbibliotek i Ljungsbro har vi ett par tråkiga och malplacerade pelare som vi ville ”trolla” bort. En av dem skulle bli ett Sagoträd, bestämde vi, där pelaren skulle vara själva stammen.

Vi fäste upp en massa tunna tyger i olika färger i taket för att få till en trädkrona men vad göra av själva pelaren? Efter en del spånande kom vi fram till att fråga Linköping Knitters om hjälp. De tänkte direkt på uppgiften att sticka en stam till vårt träd och på vår upptaktsträff hade vi såklart även bjudit in allmänheten.

Ett glatt gäng

Vi köpte stickor, virknålar och garn i stor mängd att användas till stammaterial och naturligtvis utlovade vi fika också!

Det var ett glatt gäng som tog sig an uppgiften och mot slutet av den första kvällen deklarerade damerna från Ljungsbro att det här inte fick bli en engångsträff, och så var Ljungsbro biblioteks Stick-café bildat!

Stammen tillverkades i etapper och när intresset började falna hade vi en stor invigningskväll som sedan följdes upp av Sagoträdspyssel när kronan fylldes med diverse dekorationer.

Studiecirkel med kaffe

Det här var hösten 2011 och vintern 2012 och nu hösten 2013 är det ett grundgäng på ca 10 stycken som träffas här varje måndag och ibland är de fler, ibland något färre. De har bildat en studiecirkel och har haft garnvisning från en affär en kväll vilket var mycket uppskattat och kanske blir det ett studiebesök i vår innan det är dags att ta sommaruppehåll, vi får se vad pengar och energi räcker till.

Linköping Knitters tänkte på att sticka en stam till trädet i Ljungsbro bibliotek.

Deltagarna handarbetar med egna arbeten nuförtiden, till exempel både stickning, virkning och broderi och delar med sig av sin kunskap, bland annat lär de varandra tvåändsstickning för tillfället. Det är mycket skrat och glada tillrop under måndagskvällarna och kaffebyggaren får gå varm och så länge de vill fortsätta så finns det plats på bibblan för dem.

CATHRINE LARSSON

bibliotekarie Ljungsbro

Biblioterapi kan förbättra människors hälsa

Genom BESÖK-projektet fick 25 bibliotekarier möjlighet att resa och besöka Dewsbury Library i Kirklees County i West Yorkshire. Det är inte något extraordinärt bibliotek om man ser till det yttre, men bakom en ordinär inredning döljer sig en fantastisk humanitär verksamhet: biblioterapi.

I Kirklees arbetar tre biblioterapeuter i nära samarbete med biblioteket, hälsovården och kommunen. Termen biblioterapi har utvecklats från idén om litteraturens terapeutiska egenskaper och begreppet härrör ursprungligen från de grekiska orden *biblion* (bok) och *therapeia* (helande).

I biblioterapigrupperna deltar personer med psykisk sjukdom, missbruksproblem, demens, stokedrabbade och människor som behöver smärtlindring. Det finns två nivåer av biblioterapi – ”Light” och ”Skill work Partnership”. Biblioterapeuterna arbetar med skönlitteratur och poesi i grupper om cirka 8-9 personer.

– Biblioterapi kan hjälpa människor att uttrycka det

Genom att läsa om andra människors livsöden kan man reflektera och kanske hitta lösningar och svar på egna problem.

som finns inom dem och få ut dem i samhället. Här kan de hitta verktyg för vad de kan göra för att hjälpa sig själva, lära sig att kommunicera med andra och komma i kontakt med sin kreativitet. Biblioterapi är ingen passiv sak. Genom att läsa om andra människors livsöden kan man reflektera och kanske hitta lösningar och svar på egna problem. Det blir en dialog mellan författaren och läsarens inlevelse, säger Julie Walker som är ansvarig för projektet och en riktig eldsjäl.

Förutom information från biblioterapeuterna om arbetet, så fick vi också ta del av några av deltagarnas upplevelser från biblioterapiträffarna. Enid, Paul, Carol, Peter och Phil talade sig varma om vad biblioterapi har betytt för dem:

- Jag mår bättre psykiskt och fysiskt
- Jag kommer ut ur huset
- Det är intressant att prata om böcker och poesi
- Jag har haft självförtroende att publicera en egen dikt-bok
- Jag vågar komma fram bakom masken och drömmer nu om att få stå på en scen
- Tar bort min smärta en liten stund
- Tar mig ur bekvämlighetszonen
- Jag träffar människor i olika åldrar med olika bakgrund och alla får möjlighet att tala
- Jag blir respekterad
- Biblioterapi handlar om böcker och inte om mig
- Jag möter medmänsklighet och ödmjukhet
- Man ser människan och inte sjukdomen
- Det är skönt att vara med människor som inte har svar på allt
- Det är ett avkopplande lärande
- Genom läsningen tar jag mig ut från min egen värld
- Jag kan dela min passion för läsande med andra
- Inget är rätt eller fel i den här gruppen. Jag bedöms inte
- Jag kan vara mig själv
- Jag känner mig mer säker
- Det är jämlikt, ingen tar över och vi delar upplevelsen
- Man läser flera böcker som man inte hade valt själv
- Man får gratis kaffe och kaka (skratt)

Det var mycket starkt av deltagarna att stå inför oss alla och vara så personliga, trygga och humoristiska. Detta var

Att läsa skönlitteratur när man är sjukskriven kan hjälpa en att få tillbaka hälsan visar en ny svensk studie från Göteborgs universitet.

nog det som berörde mest under den här givande eftermiddagen.

– Det är fantastiskt när människor som har svårt att uttrycka sig på olika sätt börjar säga ”Jag känner, jag vill”, säger Julie. När vi arbetar i grupperna måste vi ha många redskap i vår verktygslåda för det beror så mycket på hur människor mår vid olika tillfällen. Vi arbetar på olika sätt och vi lär oss mycket hela tiden. Vi försöker ständigt förnya oss och det är så intressant och givande.

Besöket avslutades med att vi fick prova på att delta i en biblioterapistund tillsammans med de två biblioterapeuterna Julie och Lesley. Mycket spännande!

Det här är några av de goda effekter biblioterapi kan ha för människor:

- Förbättrad hälsa
- Hitta en mening med livet
- En trygg miljö där man kan ge uttryck för åsikter, känslor, tankar och erfarenheter
- Avkoppling och lugn
- Dela erfarenheter och synsätt
- Kan bryta isolering och upphäva barriärer
- Förbättrad självkänsla, självkänedom och självförtroende

- Utveckla sociala förmågor
- Utveckla koncentrationsförmågan
- Utveckla kreativitet

Biblioterapi på biblioteken i Östergötland

Under hösten 2013 har Linköpings stadsbibliotek och Norrköpings stadsbibliotek skrivit avtal med Landstinget i Östergötland för genomförandet av Må bra med kultur-aktiviteter. Syftet är att erbjuda kulturaktiviteter till patienter med lättare psykisk ohälsa, t.ex. stressrelaterade besvär, som ett komplement till de mer traditionella sätt som hälso- och sjukvården bemöter ohälsa och sjukdom. Patienten får information om Må bra med kultur-aktiviteter från sin primärvårdskurator, arbetsterapeut eller sjukgymnast.

Just nu pågår ett läs- och berättarcafé på Linköpings stadsbibliotek och en bokcirkel på Norrköpings stadsbibliotek.

Biblioterapi på biblioteken i Östergötland – något att utveckla vidare?

ANNIKA ELIASSON FAXÉN

verksamhetsutvecklare på Linköpings stadsbibliotek

E-boklånarnas vilda nätter

Det finns ett intresse för e-böcker! Det dröjde inte många sekunder efter midnatt den första oktober innan den första nedladdningen gjordes. Mellan klockan 24 och klockan 06 gjordes 70 nedladdningar, fram till lunchtid var vi uppe i 340 lån.

Statistik är väldigt intressant och kan användas till mycket. Oftast för

att förstärka ett fenomen som man tycker sig uppleva, en åsikt, eller kanske för att luras lite.

Jag tänker inte hålla en statistikkurs här – det får bättre lämpade instanser göra. Däremot kommer jag att berätta lite siffror om hur det ser ut när det gäller användandet, nedladdandet och lyssnandet på våra e-böcker och e-ljudböcker. För enkelheten skall kom-

mer jag fortsättningsvis att kalla alla nedladdningar och lyssningar för lån.

Ett lån är vanligast

Vanligast är att en låntagare bara har ett lån på sitt konto, det är ungefär 300 personer som har det så. Under en 30-dagarsperiod går det att ha sex pågående lån.

Det går även att se vilka format

Avtalet med Elib sägs upp

Biblioteken i Östergötland har sagt upp sitt avtal med Elib. Östergötland var tidigt ute med att erbjuda nedladdning av e-böcker via Elib. Redan 2003 tecknades det första avtalet.

Ökad användning

Biblioteken har marknadsfört e-böcker och haft kurser och handledning för besökare i hur man laddar ner e-böcker från nätet. Den här tjänsten har varit mycket uppskattad och användningen har ökat kraftigt, inte minst de senaste åren när smarta telefoner och surfplattor har gjort det enkelt och smidigt att ladda ner och läsa digitalt. Biblio-

teken har överhuvudtaget varit en stark aktör för att sprida kunskapen om e-böcker i Sverige.

Förändrad marknad

Under året som gått har det växt fram ytterligare leverantörer av e-böcker vilket förändrar marknaden. Bibliotekscheferna i Östergötland har valt att säga upp avtalet med Elib, eftersom nuvarande modell ger antingen för höga kostnader eller strypt tillgång till e-böcker varje månad.

Målet är att efter årsskiftet ha en ny modell där biblioteken erbjuder e-böcker kontinuerligt och samtidigt styr både urval och kostnader.

som används mest. Det finns Adobe PDF, mobi, T&T (text och tal), ljudbok och EPUB. Det format som används mest är EPUB, vilket kan bero på att det är det vanligaste formatet på e-böcker.

Jag kan även se när folk är inne och lånar, vilken dag, tid på dygnet. Det får mig att fundera kring det här med sovvanor. De personer som lånar fram till klockan två/tre på natten är det kvällspigga personer? De som lånar från fem på morgonen handlar det då om morgonpigga personer? Eller är alla nedladdningar på natten festande som precis kommit hem? Eller handlar det om sjukvårdspersonal som sitter vak? Här finns det en hel del man kan fantisera runt, och det är väl tur att inte allt går att se i statistiken.

Varje ny månad

Efter att vi stramade upp antal lån per månad till 4 000 har resultatet blivit att det under de sista dagarna i en månad inte har gått att komma åt att låna via Elib. Men när tjänsten kommit igång igen den första i månaden så kan man i exempelvis augusti se att kl 00:00:24 laddade någon ner Hus vid världens ände av Åke Edwardson. Vi kan också se att det gjordes 17 nya lån inom de första fem minuterna.

ANJA LEIDING

utvecklingsledare bibliotekens tjänster på nätet

Fem argument för att säga upp de regionala avtalen

Elib-avtalen diskuteras just nu flitigt bland landets länsbibliotekariärer som tagit fram fem punkter som argument för att säga upp de regionala avtalen med Elib.

Strategi

Ju fler avtalslösa, desto bättre förhandlingssituation. Vi är ju ändå attraktiva som kunder. En uppsägning ger biblioteken en möjlighet att upptäcka de fria e-bokstjänsterna

Kostnad

Biblioteken vill ha en modell där de kan ha koll på kostnaderna
Vi önskar en modell med differentierad prissättning

Monopol

Vi vill göra marknaden större, öppna för fler leverantörer
Vi efterlyser fler medier riktade till barn

Urval

Vi vill inte ha ett begränsat och styrt urval, med karens för de populäraste titlarna

På den kommunala nivån bör man primärt avgöra själv vilka leverantörer man vill använda sig av, det är inte alltid en regional uppgift

Tillgänglighet

Tillgängligheten för barn upp till 13 år är begränsad i och med att det finns en åldersgräns på 13 för tillgång till ett AdobeID

Det ska finnas åtkomst via katalogen och inte via externa plattformar som ska ta extra betalt per klick

Att vilja, våga och rimma

I höstas besökte Dogge, en av Sveriges första rappare, Hageby bibliotek för att lära ut rappens sköna konst.

Arrangemanget ingick i skrivlustprojektet Skriv överallt, med stöd från Statens Kulturråd. Här samarbetar

biblioteken i Östergötland för att hitta olika vägar att inspirera ungdomar till eget skrivande.

Även om biblioteket var fullsatt så var det en del i publiken som mest koncentrerade sig på sina mobiltelefoner. Dogge påpekade då att man för

att kunna skriva bra rap faktiskt måste koncentrera sig på det man gör.

Och han lyfte fram det viktigaste i en rapp-text: rimmet!

Rim och rytm måste man ha, för att rappen ska flyta bra.

Douglas León, det vill säga Dogge Doggelito var frontfigur i gruppen Latin Kings, ett av den svenska rappens första band. I Hageby ville han inspirera nästa generations rappare.

100-årsfest med 32 tårter

Norrköpings stadsbibliotek firades och prisades under år 2013. Hundraårsjubileet firades med bland annat 32 operatör, högtidstal, bibliotekschottis och så förstås en strid ström av besökare som ville gratulera sitt bibliotek. Och Norrköpings tidningars kulturredaktör gick så långt att han kallade biblioteket för "ett allkonstverk".

Prestigefyllda priser

I år fick även NSB det prestigefyllda Broocmanpriset för "sitt mångåriga folkbildande, läs- och litteraturfrämjande arbete som når Norrköpingsbor i alla åldrar och med olika bakgrund. NSB är stadens mest populära kulturinstitution som gör en insats långt utöver vad ett folkbibliotek normalt åstadkommer."

Broocmanpriset är Norrköpings tidningars kulturpris, det instiftades 1958 och NSB är den första institu-

tion som fått det.

Men det flottaste priset under året gick till bibliotekarien Lo Ek vid NSB som fick årets Bengt Hjelmqvists pris för framstående insatser på biblioteksområdet för sitt arbete med läsecirklar för missbrukare, "Människor mellan raderna". Så här lyder juryns motivering: "Lo Ek är en socialt engagerad bibliotekarie som genom sitt arbete visar att idealet att biblio-

teket ska vara för alla kan och bör vara mer än bara förskönande ord. Med sin bokcirkel för missbrukare, "Människor mellan raderna", har hon inte bara skapat möten som visar på litteraturens värde och läkande kraft, utan har också visat hur biblioteket kan vända problem till en möjlighet att bli mer inkluderande". Lo Ek delade priset med Anna-Stina Takala vid Regionbibliotek Stockholm.

Förbjudna böcker i Norrköping

Sent i höstas invigdes Biblioteket för förbjudna böcker. Ett mikrobibliotek som presenterar litteratur som har blivit förbjuden, bannlyst, undanstoppad och tabubelagd genom åren. Här finns både klassiker och nyförbjudna böcker. Mein Kampf, Lolita, Satansverserna, Giftas och Tintin i Kongo är några exempel på titlar.

Mikrobiblioteket ska hållas levande och utbudet förändras regelbundet. Besökarna får gärna berätta vilka böcker de själva tycker ska förbjudas. Biblioteket ligger i rockklubben Dynamo i Hallarna.

Götatabiblioteken är ett samarbete mellan Länsbibliotek Östergötland och de tretton östgötakommunerna samt Tranås.

Med ett konto hos Götatabiblioteken får du tillgång till cirka 1,5 miljoner böcker, ljudböcker, talböcker, e-medier, filmer, spel, tidningar och därtill flera databaser med miljontals musikfiler och tidningsartiklar. Med en enda gemensam katalog får alla mer av allt. Bara att reservera och hämta på sitt bibliotek, eller låna, ladda ner och lyssna direkt på Götawebben.

I Götatabiblioteken 2013 kan du läsa mer om vad biblioteken i Östergötland hade för sig under året.

